
PÍSEMNÁ ČÁST PŘIJÍMACÍ ZKOUŠKY
pro obor
EKONOMICKÁ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍ ROZVOJ
(navazující mgr.) na akademický rok 2019/2020

Příjmení a jméno:

Kontakt (e-mail, telefon):

Univerzitní číslo:

- *Na písemnou část přijímací zkoušky máte maximálně 50 minut.*
- *Každá otázka bude hodnocena 0 - 5 body.*
- *Celkem můžete získat za písemnou část maximálně 50 bodů.*

Následující tabulku nevyplňujte (vyplní přijímací komise)

Počet bodů:	
-------------	--

KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

1. Charakterizujte hlavní dopady nekoordinovaného procesu rezidenční suburbanizace.

Mezi hlavní dopady nekoordinované dopady suburbanizace lze uvést následující:

Vyšší výdaje domácností na individuální dopravu, protože obytné, obchodní i pracovní funkce se koncentrují do monofunkčních prostorů, mezi nimiž narůstají prostorové vzdálenosti, což má také za následek rozptýlení lidí.

Disperzní charakter suburbanizace komplikuje obsluhu hromadnou dopravou, což podporuje nárůst dojížděky prostřednictvím IAD. Paradoxně tak domácnosti stěhující se za čistým prostředím zvyšují množství hluku, znečištění, kterému jsou vystaveni obyvatelé kompaktního města. Kongesce také snižuje hospodářskou produktivitu.

Pokud dojde k přesunu sociální infrastruktury (školek, škol, sportovních zařízení), zvýší se zatížení suburbaní lokality na úkor kompaktního města, kde dochází k úpadku této infrastruktury, což v konečném efektu snižuje kvalitu života obyvatel v centru.

Výdaje na výstavbu a zejména kontinuální údržbu dopravní infrastruktury jsou velkou zátěží pro veřejné rozpočty. Vzhledem k tomu nemohou být dostatečně podporovány systémy městské hromadné dopravy, následkem je její zdražení a nižší efektivnost

Pokles počtu obyvatel snižuje daňové výnosy pro města, kterým se tímto snižují investiční možnosti pro nastartování revitalizace městského prostoru.

Úpadek městských center, která ztrácejí svoji kulturní, obchodní, společenskou a historickou roli.

Zvyšování ceny za pozemek vede k postupnému zmenšování stavebních parcel. Vyšší ceny za stavební parcely tlačí dolů ceny domů, což se projevuje v jejich typizaci. Následkem toho vznikají prostorově koncentrované, uniformní bytové zóny.

2. Vysvětlete, jaká města v Česku vykazují pokles počtu obyvatel a proč.

Většina velkých měst v Česku čelí či čelila poklesu počtu obyvatel zejména v důsledku residenční suburbanizace. Nicméně s výraznějším poklesem se potýkají především města lokalizovaná ve strukturálně postižených regionech (Moravskoslezský kraj, Ústecký kraj a Karlovarský kraj), kde je hlavní příčinou pokles ekonomické výkonnosti vinou deindustrializace a nízké kvality života. Další skupinou jsou pak malá města lokalizovaná v periferních regionech, která se potýkají s poklesem atraktivity a odlivem (mladších) obyvatel do větších měst.

KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

3. Charakterizujte hlavní změny ve fyzických, funkčních a sociálních strukturách v kontextu post-socialistických měst.

Systémové transformační změny (v podobě odbourání centrálně plánované ekonomiky a vlády jedné strany; v zavedení tržního hospodářství, spojeného s privatizací, deregulací cen a zahraničního obchodu; s ustanovením demokratického systému) se výrazným způsobem promítly do podoby post-socialistických měst. Za hlavní procesy, které vedly k prohloubení diferenciací na interurbánní úrovni, lze považovat spontánní transformaci, globalizaci, internacionalizaci (např. Pütz, 2001), deindustrializaci a terciarizaci (Sýkora, 2005). Proces transformace měst v podmínkách Česka lze podle Sýkory et al. (2000) charakterizovat takto:

- (a) Komeracionalizací a expanzí (ekonomickou a prostorovou) městských center, taženým rozvojem služeb.
- (b) Stagnací vnitřních měst s výskytem dynamických „ostrovů obnovy“.
- (c) Dynamickým rozvojem vnějších částí měst a jejich zázemí, poháněným v první fázi procesem komerční suburbanizace a posléze procesem rezidenční suburbanizace.

4. Definujte:

- a) cíle lokálního rozvoje
- b) cíle regionální politiky

Cílem lokálního a regionálního rozvoje je zvyšování kvality života lidí, a to v oblasti ekonomické (zaměstnanost a příjem), v oblasti sociální (rovný přístup k sociálním službám a infrastruktuře), v oblasti environmentální (zlepšování stavu životního prostředí), v oblasti politické (participace občanů na politických rozhodnutích a vysoká míra osobní svobody).

Cílem regionální politiky je dosažení ekonomické, sociální a územní soudržnosti (koheze) státu či integračního uskupení států (jako je EU), a to prostřednictvím podpory rozvoje a zvyšování konkurenceschopnosti různých typů znevýhodněných či zaostávajících regionů. Kohezi chápeme obecně jako stav, kdy jsou socioekonomické rozdíly mezi regiony (či státy) tolerovány obyvateli regionů méně rozvinutých. Dosažení koheze lze vyjádřit také statisticky například dosažením určité úrovně hrubého domácího produktu na 1 osobu přepočteno paritou kupní síly.

KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

5. Vysvětlete faktory ovlivňující lokalizaci firem.

Přírodní: představují samotnou možnost vzniku (rentabilní) ekonomické činnosti v dané lokalitě. Příkladem je kvantita vodních zdrojů nezbytná např. pro energetiku, průmysl paliv nebo chemický průmysl, dále příznivé klima, svažitost reliéfu a půdní typy pro zemědělskou výrobu.

Socioekonomické: populační velikost měst (a související velikost trhu) zásadní pro znalostně náročné obchodní služby, hustota zalidnění snižující transakční náklady a podporující šíření inovací, ale na druhou stranu zvyšující cenu výrobních faktorů (zejména nemovitostí). Kapacitní dopravní a technická infrastruktura: nezbytná zejména pro průmyslovou výrobu. Dále různé charakteristika trhu práce: míra (ne)zaměstnanosti, vzdělanostní struktura obyvatelstva, míra odborové organizace pracovní síly, legislativní ochrana pracovní síly aj.

6. Charakterizujte hlavní principy (zásady) politiky koheze EU.

Princip koncentrace prostředků na předem definované cíle – územní (hlavně regiony koheze, NUTS II s nízkým HDP a vysokou nezaměstnaností) a tematické (podpora podnikání a zaměstnanost, infrastruktura a životní prostředí, rozvoj lidských zdrojů, apod.).

Princip programování – podpora je poskytována na základě programových dokumentů zejména tzv. operačních programů regionálních a sektorových, které jsou víceleté (tzv. programové období) a pokrývají priority rozvoje.

Princip partnerství – do přípravy a realizace programů (plánů) se zapojují nejen vláda a orgány veřejné správy různých úrovní ale také ekonomičtí a sociální partneři, zástupci nevládních neziskových organizací, univerzit, církví apod., kteří spolupracují a konzultují priority.

Princip kofinancování (doplňkovosti, adicionality) – finanční prostředky poskytnuté EU nesmí nahrazovat národní zdroje ale je posilovat. Jinak řečeno, prostředky EU musí být kofinancovány (či spolufinancovány, doplněny) finančními prostředky ze státního rozpočtu či z prostředků příjemce pomoci, a to v různé výši.

Princip hodnocení (evaluace) a monitorování – využívání finančních prostředků musí být průběžně sledováno a musí být vyhodnocováno, zda prostředky jsou využívány efektivně, hospodárně a zda je dosahováno předem stanovených cílů (prostřednictvím indikátorů). Hodnocení je ex ante (předem, před realizací finanční pomoci), interim (uprostřed programového období) a ex-post (po ukončení programového období, tedy 2014-2020).

Politika koheze se řídí i tzn. horizontálními principy, jako jsou neporušování hospodářské soutěže, podpora environmentální udržitelnosti a podpora rovných příležitostí žen a mužů.

KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

7. Srovnajte hlavní společné rysy a odlišnosti severoamerického a východoevropského dopravního systému.

Společné rysy: velká rozloha a nízká průměrná hustota zalidnění, nízká hustota dopravních sítí na km² (ale vysoká na obyvatele), vysoké výkony nákladní železniční dopravy, relativně významné postavení vnitrostátní letecké dopravy vzhledem k velkým vzdálenostem.

Odlišnosti: velmi vysoký podíl železniční dopravy na výkonech osobní dopravy a vyšší intenzita městské hromadné dopravy ve východoevropském systému, vyšší míra automobilizace, rozvinutější silniční/dálniční síť a vyšší výkony mezinárodní i vnitrostátní letecké dopravy v severoamerickém systému.

8. Které typy zemí dosahují v současnosti kladného salda zahraničního obchodu a proč?

- a) významní vývozci ropy a zemního plynu, případně dalších strategických surovin (Rusko, Kazachstán, Irán, Saudská Arábie, Emiráty, Turkmenistán, Nigérie aj.)
- b) vyspělé země s rozvinutým technologicky náročným zpracovatelským průmyslem (Německo, Švédsko, Jižní Korea aj.)
- c) semiperiferní země zaměřené na export průmyslových výrobků do jádra (Thajsko, Česko, Slovensko, Maďarsko aj.)

9. Charakterizujte hospodářství Ústeckého kraje.

Starý průmyslový region s podprůměrnou ekonomickou výkonností a v rámci Česka nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti, vyšší podíl kapitálově náročných odvětví (těžba uhlí, energetika, chemický, hutnický průmysl) na HDP, v posledních dvaceti letech výrazný posun odvětvové struktury k vyššímu zastoupení automobilového průmyslu a dodavatelských odvětví v důsledku přílivu přímých zahraničních investic a výstavby průmyslových zón. V jižní části kraje se soustřeďuje intenzivní zemědělská výroba. Kraj disponuje některými přírodními i kulturními atraktivitami, ale objem a intenzita cestovního ruchu je v rámci Česka podprůměrná.

UNIVERSITAS
OSTRAVIENSIS
Facultas Rerum Naturalium

› Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity v Ostravě • 30. dubna 22
701 03 Ostrava • Česká republika • telefon +420 597 460 228
fax +420 596 120 478 • prf.osu.cz

IČ 61988987 • DIČ CZ61988987
Bankovní spojení: ČNB Ostrava, č. ú. 931761/0710

KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

10. Uveďte typy regionů specializovaných na služby. U každého typu napište dva konkrétní příklady z Česka, EU nebo světa.

- a) metropolitní regiony velkých měst (Wien, Praha, London, Tokyo)
- b) dopravní uzly a logistická centra (Singapore, Port Said)
- c) terciarizované staré průmyslové regiony (Merseyside, Pittsburg)
- d) periferní regiony s vysokým podílem veřejného sektoru (Övre Norrland, Calabria)
- e) regiony specializované na masový cestovní ruch (Ionia Nisia, Languedoc-Roussillon)